

לפרשת צו – תשע"ג

מי נכח בהקדשת הכוהנים?

פרופ' יהושע שוורץ

החלק הראשון של ויקרא פרק ח בפרשתנו, הפרק האחרון בפרשת צו, כולל את תיאור טקס הקדשת הכוהנים לפי ההוראות שנתנו למשה לפני בניין המשכן והקמתו בשמות פרק כ"ט והוא למעשה המשכו של פרק זה בספר שמות. בשמות כ"ט כללו הוראות בדבר טקס הקדשת הכוהנים ובדבר הקרבנות שיש להקריב במשך שבעת הימים הנקראים ימי המילואים. פרשתנו, מתארת את ביצוע הטקס על-פי ההוראות שם. ולמה המרחק הרב בין שני הפרקים? ראשית כל היה צורך להקים את המשכן והמזבחות, לעשות את כלי המשכן ולהכין בגדי הכוהנים. רק לאחר שהוקם המשכן על כליו, ורק לאחר שנלמדו הלכות הקרבנות בפרקים הראשונים של ספר ויקרא ניתן היה להקדיש את הכוהנים וזה אכן נושא הפרק שלנו בפרשת צו.

ישנם הבדלים מסוימים בין הנאמר בשמות כ"ט, פרק ההוראות, לנאמר בוויקרא פרק ח, פרק הביצוע, וכבר הספרא (צו - מכילתא דמילואים פרשה א:ח) עמדה על חלק מההבדלים והשינויים: "וישם את המצנפת על ראשו" (ויקרא ח:ט) ולא כסדר האמור להלן האמורים כאן להלן הסדיר את הקרבנות כסידורן, וכאן הוא מסדר את הבגדים, להלן הסדיר את הקרבנות תחילה ואחר כך הסדיר את הבגדים, וכאן הסדיר את הבגדים תחילה ואחר כך הסדיר את הקרבנות". אנו לא נעסוק בכל ההבדלים בין שני הפרקים אלא רק בפרט אחד, ודווקא בפרט שלא נזכר בספרא שציטטנו כרגע.

בראשית פרק ח (א-ד) אנו קוראים: וַיְדַבֵּר יְקֹוֹק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: "קַח אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת בְּנָיו אִתּוֹ וְאֶת הַבְּגָדִים וְאֶת שְׂמֹן הַמִּשְׁחָה וְאֶת פֶּרֶךְ הַחֹטָאֹת וְאֶת שְׂנֵי הָאֵילִים וְאֶת סֹלֶת הַמִּצֹּאת: וְאֶת כָּל הָעֵדָה הַקְּהֵל אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹוֹק אֹתוֹ וַתִּקְהַל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד". משה נצטווה לקחת את הכוהנים ואת כל מה שנדרש לסידור טקס המילואים, ולכנס את כל העדה לפני פתח אהל מועד ואכן כך עשה משה והעדה התכנסה כפי שנדרשה לעשות. העדה נזכרת רק בספר ויקרא פרק ח ולא בתיאור ההוראות בשמות כ"ט. על-פי הכתוב כאן, אין זה ברור איך שעלינו לפרש את העדה וכאמור, אין אפשרות להיעזר מהתיאור המקביל בשמות כ"ט.

שלוש משמעויות יש למונח עדה: 1. העם כולו, כולל נשים וילדים (שמות ט"ז:א; במדבר י"ז:י"א; כ"א:ז-ח; כ"ז:י"ז ועוד הרבה מאד) 2. גברים, ובמיוחד בגיל יוצא צבא (למשל במדבר ח:ט-י; י"ד:א-ד; שופטים כ:א) 3. ראשי העדה או זקני העם, מעין מועצת העם (שמות י"ב:ג, כ"א; יהושע כ"ב: י"ג, ט"ז, שופטים כ: י"ב, כ"ז; כ"א: י, י"ג, כ"ב). מי היה אמור, אם כן, להתייצב "אל פתח אהל מועד", שטח לא במיוחד גדול?

אכן עזרא, כנראה בהתייחס למגבלות של מקום פירוש: "ראשי השבטים והזקנים". אכן עזרא, אם כן, בחר באפשרות המצמצמת את גודל העדה שתעמד בפני פתח אהל מועד אך אם נפרש כך, היינו מצפים למצוא "נשיאי העדה" (למשל במדבר ד:ל"ד: "ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם") או "זקני העדה" (ויקרא ד:ט"ו: "וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר לפני יקוק ושחט את הפר לפני יקוק") או "זקני ישראל" (ויקרא ט:א: "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל") ולא רק "העדה" כפי שמופיעה אצלנו.

גם רש"י היה רגיש למגבלות של מקום אבל פירש בצורה אחרת: "זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה" (ויקרא ח:ג), זאת אומרת על-אף שהמקום מצומצם, ניתן היה להכניס את העם כולו, כנראה בדרך נס. רש"י כנראה מתבסס על דברי רבי אלעזר בויקרא רבה י:ט (מהדורת מרגליות): "את כל העדה הקהיל אל פתח אהל מועד" (ויקרא ח:ג). אמ' ר' לעזר כל ישראל ששים ריבוא ואת אמ' אל פתח אהל מועד? אלא זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט במרובה". לפי המדרש, אם כן, כל העם הצטמצם במקום המצומצם. כך כנראה גם יש להבין ממה שנאמר בספרא (מכילתא דמילואים פרשה א:ד): "ואת כל העדה הקהל- עשה במעמד כל העדה שיהו נוהגים קדושה בכהונה".

רמז נוסף לכך שיש לפרש את העדה ככל העם נמצא בתיאור סוף הטקס בפרשת שמיני. אומנם "(וַיְהִי) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא ט:א), זאת אומרת שזקני ישראל יהיו נוכח בהתחלת עבודת הקודש באופן חגיגי של אהרן ובניו, אבל בתיאור התיאופניה או התגלות כבוד ד' בסוף הטקס מוצאים במפורש את כל העם: "וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּצְאוּ וַיְבָרְכוּ אֶת הָעָם וַיִּרְא כְבוֹד יְקֻוֹק אֶל כָּל הָעָם (ט:כ"ג)". אם בסוף הטקס נכחו כולם, כך כנראה יש גם לפרש לגבי התחלת הטקס בפרשתנו.